

Hyperco Oy
Eteläesplanadi 22
00130 Helsinki

Yhteysviranomaisen lausunto ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta

1 Hanketiedot

Hankkeen nimi ja hankkeesta vastaava

Lohjan palvelinkeskus. Hankkeesta vastaava on Hyperco Oy.

Yhteysviranomainen

Hankkeen yhteysviranomaisena on toiminut Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Hankkeesta vastaavan kuvaus hankkeesta ja sen vaihtoehtoista

Hyperco Oy suunnittelee palvelinkeskuksen perustamista Lohjan Virkkalaan. Sijaintipaikka on valittu, koska alueella toteutuvat palvelinkeskustoiminnan kannalta useat tärkeimmistä vaatimuksista, joista tärkeimpiä ovat yhteydet ja sähkönsaanti.

Hankealue on kooltaan noin 22 hehtaaria ja sijaitsee noin 9 km lounaaseen Lohjan keskustasta. Hankealue kattaa kaksi osaa: voimajohtoalueen itäpuolisen osuuden, jolle sijoitetaan palvelinkeskuksia (noin 16,8 hehtaaria) sekä voimajohtojen ja voimajohtojen länsipuolisen alueen (noin 5,5 hehtaaria), jolle ei tällä hetkellä ole suunniteltu mahdollista hulevesien käsittelyä ja viivytystä lukuun ottamatta mitään toimintoja. Alueelle voidaan kuitenkin sijoittaa esimerkiksi pysäköinti- ja varastotiloja.

Itse palvelinkeskus koostuu palvelinkeskusrakennuksista sekä toimintaa tukevista erillisistä rakennuksista ja rakenteista. Palvelimet ja IT-laitteet ovat rakennuksessa erillisessä tilassa. Yleisellä tasolla palvelinkeskukseksi asennetaan erittäin suuri määrä tietokoneita (palvelimia) ja verkkolaitteita (laitteistoon viitataan termillä "IT-laitteet").

Normaalissa käyttötilanteessa laitos toimii valtakunnan verkosta saatavalla sähköllä. Palvelinkeskuksen laitteisto vaatii keskeytymättömän sähkönsyötön, minkä vuoksi palvelinkeskukselle suunnitellaan varavoimaa kriittiselle IT-laitteistolle. Varavoima koostuu kahdesta erillisestä järjestelmästä: akkujärjestelmästä ja varavoimageneraattoreista. Akkujärjestelmästä (tai sitä vastaavasta järjestelmästä) saadaan varavoimaa noin 30–60 sekunnin ajan ennen generaattoreiden käynnistymistä. Suunnitellut varavoimageneraattorit ovat sähköteholtaan noin 2–4 megawattia. Palvelinkeskuksen normaalin toiminnan aikana generaattoreita käytetään ainoastaan lyhyitä jaksoja koekäytössä.

Hankkeelle on esitetty kaksi toteutusvaihtoehtoa, joita verrataan hankkeen toteuttamatta jättämiseen, eli nollavaihtoehtoon:

Arviointivaihtoehto 1: IT-teholtaan noin 75 MW palvelinkeskus, jonka kokonaissähköteho on noin 100 MW ja jonka varavoimageneraattoreiden yhteenlaskettu polttoainetehto on 300 MW.

Arviointivaihtoehto 2: IT-teholtaan noin 300 MW palvelinkeskus, jonka kokonaissähköteho on noin 400 MW ja varavoimageneraattoreiden yhteenlaskettu polttoainetehto on noin 1000 MW.

Nollavaihtoehto: Suunniteltuja palvelinkeskuksia ei toteuteta.

Nykytilanteessa hankealue on pääosin eri ikäistä talousmetsää. Ainoa poikkeus on Lappersintien ja Inkoontien risteysalue, joka on niittyä. Hankealue rajautuu pohjoisesta Lappersintiehen, idästä Kittfallintiehen, etelästä metsäalueeseen ja lännestä osin asuinrakennuksiin, varastorakennukseen sekä Inkoontiehen. Hankealueen pohjoispuolella Lappersintien varrella sijaitsee ABC:n huoltoasema ja Nesteen kylmäasema. Hankealuetta lähimmät asuinalueet sijaitsevat alueen länsi- ja itäpuolella. Lähialueet ovat pääosin metsää, niittyä ja peltoa.

Hankealue ei sijoitu luokitellulle pohjavesialueelle. Lähimmät luokitellut pohjavesialueet sijaitsevat noin 3,0 km lounaaseen (Kirkniemi), 4,1–4,5 km pohjoiseen (Vivamo, Lohjanharju ja Tallbacka) ja 5,4 km itään (Hagabacka). Hankealue ei sijaitse suojellulla alueella, mutta hankealueelta noin kahden kilometrin säteellä sijaitsee viisi luonnonsuojelualuetta, joista hankealuetta lähin on noin 550 metriä hankealueen eteläpuolella sijaitseva Siuntionjoen Natura 2000-alueeseen kuuluva Siuntionjoen Aiskobäckenin sivujoki. Hankealueen hulevedet on alustavasti suunniteltu johdettavaksi Siuntionjoen sivuhaaraan hankealueen eteläpuolella kulkevan itään virtaavan ojan kautta. Osa hankealueen itäisimmästä osasta kuuluu Siuntion ja Degerbyn perinteisten viljelymaiden valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen.

2 Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn vireilletulo

Hyperco Oy on 12.7.2024 saattanut vireille ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (jäljempänä arviointimenettely) toimittamalla Uudenmaan elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskukseen (jäljempänä ELY-keskus) Lohjalle suunniteltua palvelinkeskushanketta koskevan ympäristövaikutusten arviointiohjelman (jäljempänä arviointiohjelma).

Hankkeen arviointimenettelyn tarve määräytyy palvelinkeskukselle suunniteltujen varavoimageneraattorien vuoksi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (jäljempänä YVA-laki) liitteen 1 kohdan 7a perusteella: *kattila- tai voimalaitokset, joiden suurin polttoaineteho on vähintään 300 megawattia.*

3 Ennakkoneuvottelu

Yhteysviranomaisen järjesti ennakkoneuvottelun 24.5.2024, edistämään muun muassa hankkeen vaatimien arviointi-, suunnittelu- ja lupamenettelyjen kokonaisuuden hallintaa, sekä hankkeesta vastaavan ja viranomaisten välistä tiedonvaihtoa. Ennakkoneuvotteluun osallistuivat hankkeesta vastaavan ja yhteysviranomaisen lisäksi Etelä-Suomen Aluehallintoviraston, Lohjan kaupungin, Länsi-Uudenmaan museon ja Uudenmaan liiton edustajat.

4 Arviointiohjelmasta tiedottaminen ja kuuleminen

Yhteysviranomaisen tiedotti arviointiohjelmasta ja sen nähtävillä olostä sekä mielipiteiden ja lausuntojen esittämisen mahdollisuudesta julkisella kuulutuksella 1.8.2024–30.8.2024. Kuulutus ja arviointiohjelma julkaistiin ELY-keskuksen verkkosivuilla www.ely-keskus.fi/kuulutukset/uusimaa ja ympäristöhallinnon verkkosivuilla <http://www.ymparisto.fi/Lohjan-palvelinkeskus-YVA>. Ilmoitus kuulutuksesta on lähetetty Lohjan kaupungille julkaistavaksi verkkosivuilla. Lisäksi arviointiohjelmasta ja sen nähtävillä olostä sekä mahdollisuudesta mielipiteiden ja lausuntojen esittämiseen on tiedotettu 31.7.2024 Ykköslöjja-lehdessä ja 30.7.2024 Västra Nyland -lehdessä julkaistuilla lehti-ilmoituksilla.

Arviointiohjelmaan on voinut tutustua kuulemisaikana paperimuodossa Lohjan kaupungintalon asiakaspalvelukeskuksessa (Karstuntie 4, Lohja).

Arviointiohjelmasta järjestettiin yleisötilaisuus 23.8.2024 klo 17.00 Lohjan kaupungintalolla osoitteessa Karstuntie 4. Yhteysviranomaisen, hankkeesta vastaavan ja kunnan edustajien lisäksi yleisötilaisuudessa ei ollut osallistujia.

5 Arviointiohjelmasta annetut lausunnot ja mielipiteet

Yhteysviranomainen pyysi lausunnot arviointiohjelmasta hankkeen vaikutusalueen kunnilta ja muilta viranomaisilta, joita asia todennäköisesti koskee. Arviointiohjelmasta toimitettiin yhteysviranomaiselle kuusi lausuntoa. Lisäksi Caruna Oy jätti mielipiteen arviointiohjelmasta.

Seuraavassa on esitetty yhteysviranomaisen näkemys kuulemispalautteen keskeisestä sisällöstä. Lausunnot ja mielipide löytyvät kokonaisuudessaan osoitteesta www.ymparisto.fi/Lohjan-palvelinkeskus-YVA. Verkkosivuilla julkaistuista lausunnoista ja mielipiteistä on poistettu henkilötiedoiksi katsotut tiedot.

Yhteenvedo kuulemispalautteesta

Lausunnoissa todetaan, että vaikka hankkeeseen liittyy toistaiseksi merkittäviä epävarmuuksia, arviointiohjelmassa on tunnistettu kattavasti selvitettävät vaikutukset, ja arvioinnissa on riittävästi vaihtoehtoja. Ympäristövaikutusten arvioinnissa hyödynnettävät lähtötiedot on myös tunnistettu pääasiassa riittävällä tavalla. Katsotaan, että arviointiohjelma antaa täten riittävät edellytykset arviointiselostuksen laatimiselle.

Maankäyttö ja kaavoitus

Hankealueen maakuntakaavatilanne on esitetty ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa oikein ja riittävällä tavalla.

Hankealueella on parhaillaan käynnissä hankkeen mahdollistava Kittfallin asemakaavoitustyö, sekä myös taajamaosayleiskaavan päivitystyö nimellä Nauhakaupunki 2050. Hankkeen valmistelu tulee tehdä tiiviissä vuorovaikutuksessa mainitun asemakaava- ja osayleiskaavatyön kanssa.

Tuodaan esiin, että Fingrid Oyj on käynnistämässä YVA-menettelyä uudelle 2 x 400 kV voimajohtolle välillä Hikiä-Inkoo. YVA-ohjelman on tarkoitus valmistua loppuvuodesta 2024, joten hankkeessa ollaan vielä valmisteluvaiheessa. Lohjan kaupungin kanssa neuvotellen on etsitty ratkaisu, jossa voimajohtoreitin sijoittuminen Kittfallin teollisuustontin asemakaavan alueelle voidaan välttää. Voimajohtoreitti kuitenkin sijoittuu palvelinkeskuksen lähialueelle.

Fingrid Oyj ja Caruna Oy muistuttavat, että hankealueella tai sen läheisyydessä on olemassa olevaa sähköverkkoinfrastruktuuria, joka tulee huomioida suunnittelussa.

Vesistöt

Todetaan, että arviointiohjelmassa ei ole esitetty varsinaisia seurantasuunnitelmia, esimerkiksi pintavesien laadun osalta. Esitetään, että arvioinnin pohjaksi otetaan pintavesinäytteitä alueelta laskevasta

ojasta. Tämä lisäisi merkittävästi pintavesivaikutusten arvioinnin luotettavuutta.

Muistutetaan hankealueen kuivatuksen tärkeydestä. Hulevesien johtamisesta teiden sivuoihin on sovittava erikseen. Maanteiden kuivatusjärjestelmä on lähtökohtaisesti tarkoitettu ja mitoitettu vain väylän kuivatukseen. Myös ylivuoto- ja tyhjennysvesien johtaminen on suunniteltava hyvin.

Vaikutukset ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen

Todetaan, että arviointiohjelman liitekartan perusteella osa asuinrakennuksista sijaitsee hyvin lähellä hankealuetta tai niiden rajalla. Arviointiselostuksessa on tarpeellista kertoa myös sanallisesti lyhimmit etäisyydet asuinrakennuksiin, ja haittojen arvioinnissa tulee kiinnittää erityistä huomiota näihin kohteisiin liittyviin vaikutuksiin. Todetaan myös, että asukaskyselyn toteuttaminen esitetyssä laajuudessa on tarpeen.

Esitetty talousvesikaivojen kartoitus on tarpeellinen vaikutusten arvioimiseksi. Mikäli hankkeella voi olla vaikutuksia talousvesikaivojen veden määrään tai laatuun, on tarpeellista selvittää myös kyseisten kiinteistöjen liittymismahdollisuudet vesijohtoverkoston.

Todetaan, että melun, pölyn, ja tärinän osalta on vaikea arvioida vaikutuksia ja tarvittavia selvityksiä, sillä hankkeessa on vielä epävarmuuksia toteutettavan hankekokonaisuuden ja esimerkiksi poistettavan maaperän määrästä ja kuljetuksesta. Rakentamisen aikaiset melu-, tärinä- ja pölyvaikutukset sekä niiden hallintakeinot tulee arvioida huolellisesti ja eri vaihtoehtoja huomioiden, etenkin, koska asuinrakennuksia sijaitsee hyvin lähellä hankealuetta ja rakentaminen kestää pitkään.

Liikenne

Todetaan, että vaikka liikennevaikutusten arvioinnissa käytettäisiin lähteenä kaavan liikenneselvitystä, liikenteeseen aiheutuvat vaikutukset tulee kuvata ympäristövaikutusten arvioinnissa. Myös rakentamisvaiheen liikennevaikutukset tulee arvioida, etenkin jos rakentamisvaiheeseen liittyy runsaasti louhintaa ja maa-aineskuljetuksia. Arvioinnissa on huomioitava väylien käyttö, liikenteen sujuvuus ja turvallisuus.

Hankkeeseen liittyvien vaarallisten aineiden kuljetusten vaikutukset on arvioitava YVA-selostuksessa. Pidetään tärkeänä, että huolehditaan kuljetusten turvallisuudesta ja varmistetaan, että kuljetukset ohjautuvat turvallisuuden kannalta parhaiten soveltuville reiteille.

YVA-ohjelmassa ei ole kuvattu tarkemmin liikenteen järjestelyjä hankealueen sisällä eikä sitä, kuinka liittyminen olemassa olevalle tieverkolle tapahtuu. Muistutetaan, että mahdollisesti tarvittavat tierakenteiden parannustoimenpiteet ja uudet liittymät suunnitellaan ja

toteutetaan lähtökohtaisesti hankkeesta vastaavan kustannuksella. Liittymäluvut sekä erikoiskuljetusluvut myöntää Pirkanmaan ELY-keskus.

Muistutetaan, että liikenneväylien vakavuus ja turvallisuus on varmistettava kaikissa tilanteissa. Suunniteltujen rakenteiden vaikutukset liikenneväylien vakavuuteen on tarkasteltava huolellisesti hankkeen tarkemmassa suunnittelussa. Väylien välittömässä läheisyydessä tehtävät louhinta- ja kaivutyöt on suunniteltava ja toteutettava siten, että väylän vakavuudelle, rakenteille, kunnolle tai kunnossapidolle ei aiheudu riskejä.

Maisema ja kulttuuriympäristö

Nyt esitetyssä YVA-ohjelmassa hankealueen maiseman nykytila on kuvattu ja samoin on tuotu esiin lähialueen valtakunnalliset kulttuuriympäristön ja maiseman arvot. Sen sijaan muita rakennettuun kulttuuriympäristöön liittyviä arvoja kuten esimerkiksi lähialueiden asemakaavoissa osoitettuja alueiden ja rakennusten suojelumerkintöjä ei ole tuotu esiin. Huomautetaan, että muun muassa Liite A -kartalla osoitetun 2000 metrin vaikutusalueelle sijoittuu useita kohteita ja alueita, jotka on tuotu esiin maakunnallisissa ja paikallisissa inventoinneissa. Myös näiden kohteiden huomiointi on tarpeen, mikäli vaikutukset ulottuvat niihin asti.

YVA-ohjelmassa on esitetty, että hankkeen vaikutukset maisemaan ja kulttuuriympäristöön arvioitaisiin vain 500 metrin päähän ja vain VAMA- ja RKY-alueiden osalta. Todetaan, että vaikutukset maisemaan ja kulttuuriympäristöön tulee tarkastella koko siltä alueelta, johon uusi rakentaminen näkyy sekä lähi- että kaukomaisemassa. Vaikutuksia tulisi täten tarkastella laajemmalla alueella kuin on esitetty, ja myös muun kuin vain valtakunnallisesti arvokkaiden VAMA- ja RKY-alueiden osalta. Arviointimenetelmäksi on maisema- ja kulttuuriympäristövaikutusten osalta valittu näkemäalueanalyysi ja sen pohjalta laadittavat havainnekuvat, joita arvioidaan asiantuntija-arviona. Todetaan, että menetelmä vaikuttaa soveltuvalta.

Vaikutusten suuruuden ja merkittävyyden arvioinnin osalta huomion kiinnittäminen etenkin maisemarakenteen muutokseen ja maiseman ominaispiirteiden säilymiseen vaikuttaa tärkeältä, samoin muutosten vaikutusalueen, laajuuden ja keston arviointi. Maiseman herkkyyks ja muutoskestävyys tulee ottaa huomioon vaikutusten suuruutta arvioitaessa. Lisäksi erilaisilla yhteisvaikutuksilla ja koetuilla vaikutuksilla voi olla merkitystä myös maisema- ja kulttuuriympäristövaikutusten merkittävyyttä arvioitaessa.

Jos haitallisia vaikutuksia todetaan, niiden lieventämiseen tai estämiseen myös maiseman osalta on hyvä esittää keinoja.

Arkeologisen kulttuuriperinnön näkökulmasta todetaan, että alueella on tehty L119 Kittfallin teollisuus- ja liiketontit -asemakaavan ja asemakaavan muutoksen valmistelun aikana vuonna 2023 arkeologinen maastoinventointi. Tiedot palvelinkeskuksen suunnittelualueen arkeologisesta kulttuuriperinnöstä ovat siten ajan tasalla. Alueelta ei tunneta muinaismuistolailla (295/1963) suojeltuja kiinteitä muinaisjäännöksiä eikä muita kulttuuriperintökohteita, eikä hankkeella ole siten vaikutusta arkeologiseen kulttuuriperintöön.

Luonnonolot ja ilmasto

Huomautetaan luontoselvitysten tekoon liittyen, että YVA-ohjelmasta puuttuu maininta varsin tuoreesta oppaasta, joka koskee myös YVA:n mukaisia arviointeja "Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle".

Todetaan, että luonnonsuojelulaki mahdollistaa vapaaehtoisen ekologisen kompensaation korvauskeinona hankkeesta aiheutuville luonnonarvojen heikentymiselle.

Ilmastovaikutusten suhteen todetaan, että hankkeen vaikutukset on arvioitava sekä hukkalämmön talteenotolla että ilman sitä.

6 Yhteysviranomaisen lausunto arviointiohjelmasta

Ympäristövaikutusten arviointiohjelma täyttää YVA-lain 16 §:ssä ja YVA-asetuksen 3 §:ssä arviointiohjelmalle asetetut sisältö- ja laatuvaatimukset. Arviointiohjelma on käsitelty YVA-lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Arviointiohjelmassa sekä siitä annetuissa lausunnoissa esitetyn lisäksi arviointiselostusta ja siihen liittyviä selvityksiä laadittaessa tulee huomioida seuraavat yhteysviranomaisen lausunnossa esitetyt asiat.

Hankekuvaus ja hankkeen vaihtoehdot

Arviointiohjelmassa on esitetty hankkeen ja sen toteutusvaihtoehtojen kuvaus. Hankkeen tarkoitus ja sijainti sekä palvelinkeskuksen teknistä toimintaa on kuvattu selkeästi. Arviointiohjelmassa on hyödynnetty karttoja tekstin tukena ja etenkin liitteen kartasta saa hyvän yleiskäsityksen arvioinnin kannalta olennaisista herkistä kohteista hankkeen lähialueella. Havainnollisuuden vuoksi on hyvä varmistaa, että arviointiselostuksen tekstissä esiintyvät paikannimet ovat löydettävissä kartoilta.

Arviointiohjelmassa todetaan, että tämän ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tarkoituksena on sekä ohjata hankkeen suunnittelua, mahdollistaa keskustelua eri sidosryhmien kanssa sekä arvioida erilaisia toteutustapoja kuitenkin sulkematta pois toteuttamiskelpoisia

vaihtoehtoja. Yhteysviranomainen toteaa, että näin toimittaessa arviointimenettelyn tarkoitus toteutuu hyvin.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely on aloitettu hankkeen suunnittelun varhaisessa vaiheessa, minkä vuoksi hankkeeseen liittyy useita epävarmuuksia. Suunnitteluvaiheen varhaisuuden vuoksi hankekuvauksessa on esitetty hankkeesta vastaavan arvion mukainen suurin, pääasiassa sähkönsaannin sekä kiinteistön koon vuoksi, toteuttamiskelpoinen palvelinkeskus. Yhteysviranomainen katsoo, että arviointi suurimman mahdollisen toiminnan ja sitä kautta suurimpien mahdollisten aiheutuvien vaikutusten perusteella on hyvä lähtökohta arvioinnille. Jos hankkeen varhaisesta suunnitteluvaiheesta aiheutuu epävarmuutta hankkeen merkittävien ympäristövaikutuksien arviointiin, tämä on huomioitava arvioinnissa.

Arviointiohjelmassa on myös tunnistettu, että esitettyä palvelinkeskuksen kokoa joudutaan pienentämään asemakaavaehdotuksessa rajatun luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeän alueen (luo-alue) vuoksi. Arviointiselostuksessa tulee käsitellä vaihtoehtoja, joita hankkeesta vastaava pitää toteuttamiskelpoisina.

Esitetty mahdollisuus hyödyntää hankkeessa syntyvää hukkalämpöä on tärkeä pitää mukana hankkeen suunnittelussa sen myönteisten ilmastovaikutusten takia.

Arviointiohjelman mukaan hankkeen massataseet esitetään arviointiselostuksessa vain siinä tapauksessa, että hankkeen suunnittelu on edennyt riittävän pitkälle. Yhteysviranomainen katsoo, että arviointiselostuksessa tulee arvioida suunnittelun mahdollistamalla tarkkuudella rakentamisesta syntyviä maa-ainesmääriä, niiden kuljetusta ja maa-ainesten siirtelystä aiheutuvia välillisiä vaikutuksia muihin arvioinnin osa-alueisiin.

Arviointiohjelmassa todetaan, että YVA-lain tarkoittamalle polttoaineteholle ei ole sitovaa määritystapaa. Yhteysviranomainen toteaa, että polttoaineteho voidaan laskea esitetyllä, polttoaineen kulutukseen ja käytetyn polttoaineen alempaan lämpöarvoon perustuvalla tavalla.

Hankkeen edellyttämät suunnitelmat ja luvat

Hankkeen edellyttämät luvat on asianmukaisesti tunnistettu ja kuvattu arviointiohjelmassa.

Ympäristön nykytila, arvioitavat ympäristövaikutukset ja menetelmät

Arviointiohjelmassa on tunnistettu todennäköisesti merkittäviksi vaikutuksiksi alueen maankäytön muutoksesta metsästä teolliseen käyttöön aiheutuvat vaikutukset luontoon, maisemaan ja pintavesiin.

Toiminnan aikana todennäköisesti merkittäviksi vaikutuksiksi nostetaan vaikutukset energiankäyttöön, meluvaikutukset ja ilmanlaatuvaikutukset. Yhteysviranomaisen katsoo, että myös hankkeen ilmastovaikutukset voivat olla merkittäviä.

YVA-lainsäädäntö ohjaa keskittymään arvioinnissa todennäköisesti merkittäviin vaikutuksiin. Mahdollisesti merkittävien vaikutusten lisäksi kaikki vaikutukset tulee arvioida riittävässä määrin niin, että niiden merkittävyys voidaan perustella.

Vaikutusten arvioinnin periaatteet, arviointityön kulku ja tarkastelualueiden rajaukset on kuvattu arviointiohjelmassa johdonmukaisesti. Vaikutusten merkittävyyden arviointi perustuu IMPERIA-hankkeessa kehitettyyn menetelmään, jossa merkittävyys arvioidaan vaikutuskohteen muutosherkkyyden ja hankkeen aiheuttaman muutoksen suuruuden perusteella. Yhteysviranomaisen pitää esitettyä menetelmää riittävänä. Arvioinnin läpinäkyvyyden vuoksi merkittävyys ja sen perustelut tulee esittää arviointiselostuksessa vaikutuskohtaisesti myös sanallisesti. Myös arviointiin liittyvät epävarmuudet tulee esittää vaikutuskohtaisesti.

Maankäyttö ja kaavoitus

Ohjelmassa on kuvattu keskeneräisen asemakaavaprosessin tilannetta asianmukaisesti. Kaavoitusta varten laadittuja selvityksiä voi hyödyntää soveltuvin osin myös ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä. Tavoitteena on, että hankkeen mahdollistava asemakaava hyväksyttäisiin jo syksyn 2024 aikana. Yhteysviranomaisen muistuttaa, että on mahdollista, että arvioinnin perusteella perustellussa päätelmässä esitetään toimenpiteitä ja huomioitavia asioita myös asemakaavaan liittyen. Hankkeen ja sen vaikutusten suhdetta mahdollisesti jo hyväksyttyyn asemakaavaan tulee tarkastella arvioinnin yhteydessä.

Ohjelmassa on ehdotettu, että hankkeen vaikutuksia maankäyttöön ja kaavoitukseen arvioidaan 500 m hankealueen rajalta, perustuen ns. lupalaitosten tyypilliseen konsultointivähykkeeseen. Kappaleessa 7.5 todetaan kuitenkin, että vaikutukset kohdistuvat arvion mukaan pääosin hankealueelle. Yhteysviranomaisen katsoo, että 500 metrin etäisyys on hyvä lähtökohta vaikutusten arvioinnille.

Ohjelmassa on kuvattu kaavoitusta seuraavasti: ”Kaavoituksessa on kaksi tasoa: Maakuntakaava ja yleiskaava antavat laajat kehykset kaavoitukselle ja aluesuunnittelulle, kun taas asemakaava on yksityiskohtainen kaava, jossa annetaan yksityiskohtaisimmat säädökset ja määräykset rakennusten käytölle, pinta-alalle, korkeudelle ja suojelulle. Kunnat vastaavat yleis- ja asemakaavoista, kun taas maakuntaliitot vastaavat maakuntakaavoista. Lohjalla yleiskaavoitusta ohjaa erillinen maankäytön rakennemalli (2022—2052). Hankealuetta koskeva asemakaavahanke on

tällä hetkellä ehdotusvaiheessa, ja kaavan odotetaan tulevan lainvoimaiseksi vuoden 2024 lopussa.” Yhteysviranomaisen huomauttaa, että maankäyttö- ja rakennuslain mukainen Suomen suunnittelujärjestelmä on kolmitasoinen: maakunta-, yleis- ja asemakaava. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet koskevat kaikkia suunnittelun tasoja. Maankäytön rakennemallilla ei myöskään ole kunnan yleis- tai asemakaavoitusta oikeudellisesti ohjaavaa asemaa.

Lisäksi on hyvä huomioda, että myös taajamaosayleiskaavan päivitystyö on käynnissä, ja etenee seuraavaksi ehdotusvaiheeseen.

Maa- ja kallioperä sekä pohjavesi

Pohjaveteen sekä maa- ja kallioperään kohdistuvien ympäristövaikutusten arvioinnin toteutus on kuvattu riittävällä tarkkuudella. Ohjelmassa on esitetty, että Nysvidjan ja Björklidenin asuinalueilla toteutetaan kaivoselvitys, mutta kyseisten asuinalueiden sijaintia ei ole esitetty karttakuvissa. Kaivoselvityksen kohdealue tulee esittää havainnollisemmin arviointiselostuksessa.

Pintavedet

Hankealueen hulevedet on suunniteltu johdettavaksi alueen eteläpuolella itään virtaavaa Lillbäcken-ojaa pitkin noin 3,5 km matkan, kunnes oja yhtyy Siuntionjoen sivuhaaraan. Arviointiohjelmassa esitetty hankkeen pintavesivaikutusten arviointi on pääosin riittävä. Arviointi on kuitenkin esitetty melko yleispiirteisesti, eikä esimerkiksi pintavesivaikutusten selvitysalueen laajuutta tai arvioinnissa käytettäviä olemassa olevia tietoja hankkeen vaikutusalueen vesistöistä ole kuvattu ohjelmassa. Yhteysviranomaisen on mahdollista ottaa kantaa arvioinnissa tarvittaviin lisäselvityksiin vain, mikäli aiemmin tehdyt selvitykset ja vesistöseurannat on esitetty. Selvitysalue ja olemassa olevat tiedot ja selvitykset pintavesistä tulee kuvata tarkemmin arviointiselostuksessa.

Pintavesivaikutusten arviointi perustuu kiinteistölle tehtävään hulevesiselvitykseen ja hulevesien hallintasuunnitelmaan. Arvioinnissa otetaan huomioon vesienhoidon tavoitteet ja ilmastonmuutoksen vaikutukset. Hulevesien määrään ja laatuun liittyvät vaikutukset on tunnistettu hankkeen rakentamis- ja toimintavaiheessa. Arviointiselostuksessa tulee kuvata hulevesien käsittelymenetelmät ja niiden riittävyys niin yksityiskohtaisesti kuin se on suunnitteluvaihe huomioden mahdollista. Hankkeen suurin vaikutus vastaanottaviin vesistöihin voi aiheutua työmaavesien johtamisesta, ja niitä koskien on esitettävä riittävä suunnitelma ja lieventämiskeinot merkittävien pintavesihaittojen estämiseksi myös rankkasadetilanteissa. Arvioinnissa on tarkasteltava tämä huomioden muun muassa vesien viivytyksen riittävä mitoitus.

Arviointiselostukseen tulee liittää kuvat, joissa esitetään hule- ja työmaavesien johtaminen hankkeen rakentamisen ja käytön aikana sekä vesien viivytysrakenteet. Esitetyissä hulevesijärjestelyissä tulee huomioida myös sammutusvesien allastus. Koska alueella varastoidaan merkittäviä määriä polttoöljyä, on pintavesiin kohdistuvien riskien hallinnan osalta kuvattava myös polttonestevuotoihin varautuminen.

Osana pintavesivaikutusten arviointia tulee arvioida, voiko hankkeella olla rakentamisen tai toiminnan aikana vaikutuksia Lillbäckenin tai Aiskosbäckenin kalastoon.

Arviointiselostuksessa tulee myös arvioida rakentamisen ja toiminnan aikaisia vaikutuksia vesienhoidon tavoitteisiin alapuolisissa vesimuodostumissa. Arviointiohjelman perusteella vesistövaikutukset kohdistuvat erityisesti Kirkkojoki-Lempansån -vesimuodostumaan (22_006_001). Arviointi tulee tehdä laatutekijäkohtaisesti (pohjaeläimet, kalat, päällyslevät ja fysikaalis-kemialliset tekijät).

Maisema ja kulttuuriperintö

Arviointiohjelmassa on tunnistettu hankkeen vaikutukset maisemaan ja kulttuuriperintöön sekä rakentamisen aikana että valmiin rakennuksen osalta. Esitetyt vaikutusten arviointimenetelmät ovat asianmukaiset. Arvioinnissa on huomioitava kaikki alueelle tulevat rakennukset ja rakenteet kuten varavoimageneraattoreiden piiput. Vaikutusten arvioinnin rajausta tulee tarvittaessa laajentaa esitetystä 500 metrin etäisyydestä koko sille alueelle, johon uusi rakentaminen näkyy sekä lähi- että kaukomaisemassa.

Alueelta ei tunneta muinaismuistolailla (295/1963) suojeltuja kiinteitä muinaisjäännöksiä eikä muita kulttuuriperintökohteita, eikä hankkeella ole siten vaikutusta arkeologiseen kulttuuriperintöön.

Luonto

Arviointiohjelmassa on kuvattu hankealueen ja lähiympäristön luontoarvoja. Arviointiohjelman mukaan vaikutukset luontoon arvioidaan asiantuntija-arviona pohjautuen vuoden 2023 luontoselvitykseen sekä selvitykseen Lohjan ekologisista verkostoista. Yhteysviranomaisen pitää esitettyä nykytilakuvausta sekä arviointitapaa riittävänä. Arvioinnin tukena on suositeltavaa hyödyntää ns. LUOPAS-opasta (Mäkelä & Salo 2023). Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos).

Arviointiselostuksessa tulee tarkentaa luontovaikutusten kuvausta Natura-alueen suojeluperusteiden osalta. Hankealueen lähellä sijaitsevan, Euroopan unionin luontodirektiivin (SAC) perusteella suojellun Siuntionjoen Natura-alueen (FI0100085) suojeluperusteena on kaksi luontotyyppiä,

Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit ja Vuorten alapuoliset tasankojoet, joissa on Ranunculion fluitantis ja Callitriche-Batrachium -kasvillisuutta. Näiden lisäksi suojeluperusteena ovat vuollejokisimpukka ja saukko. Kauempana sijaitsevan, Euroopan unionin lintudirektiivin (SPA) perusteella suojellun Natura-alueen Siuntionjoki (FI0100084) suojeluperusteena on kuningaskalastaja. Nämä luontotyypit ja lajit ovat niitä, joihin hankkeen todennäköisiä merkittäviä heikentäviä vaikutuksia tulee peilata. Yhteysviranomaisen yhtyy ohjelman näkemykseen siitä, että tämänhetkisen tiedon perusteella ei ole todennäköistä, että hanke vaatisi luonnonsuojelulain (9/2023) 35 § mukaisen Natura-arvioinnin.

Hankkeen toteuttaminen hävittää pysyvästi yli 20 hehtaaria uhanalaista metsäluontotyyppiä ja samalla rauhoitettujen lajien elinympäristöä. Yli sadan hehtaarin yhtenäinen metsäalue pienenee merkittävästi. Koska aiemmin tavanomaiset lajit ja luontotyypit yhä uhanalaistuvat luontokadon seurauksena, yhteysviranomaisen suosittelee kompensoimaan aiheutetun luontohaitan luonnonsuojelulain luvun 11 mukaisena vapaaehtoisena ekologisena kompensaationa.

Melu

Rakentamisesta ja toiminnasta aiheutuva melu mallinnetaan mallinnusohjelmalla, joka käyttää mallinnuksessa yhteispohjoismaisia teollisuus- ja liikennemelumalleja. Mallinuksissa esitettyjen melulähteiden osalta arviointiselostuksessa tulee esittää melulähteiden melupäästötiedot ja mistä tiedot on saatu (mittaus, laitteen toimittaja tms.). Lisäksi melulähteistä tulee esittää niiden sijainti ja melupäästön korkeus, sekä laitteiden toiminta-ajat hankkeen eri vaiheissa/toimintojen aikana. Rakentamisen aikaisista melumallinuksista tulee arvioida ja esittää myös työn kokonaiskesto.

Tulosten osalta selostuksessa tulee esittää selkeästi hankkeen vaihtoehtojen erot asukkaiden ja muiden melulle herkkien kohteiden altistumisen osalta, huomioiden tilanne ilman meluntorjuntaa ja meluntorjunnan kanssa.

Rakentamisen aikainen melu

Arviointia varten tulee selvittää mahdollinen louhinnan tarve ja tarvittaessa huomioida se melutarkasteluissa. Samoin tulee arvioida mahdollinen murskauksen tarve ja huomioida sen aiheuttaman melun leviäminen.

Rakentamisen aikaisesta melusta tulee tehdä riittävä määrä tarkasteluja huomioiden työn eteneminen ja työn eri vaiheet. Tarkasteluun valitut vaihtoehdot ja työkoneiden sijoittuminen sekä määrä tulee perustella. Lähtökohtaisesti kuvataan ne vaiheet, joissa melu leviää laajimmalle alueelle tai altistujia on eniten.

Mallinnuksissa tulee esittää melun leviäminen ilman meluntorjuntaa ja meluntorjunnan kanssa, jos meluntorjunta on tarpeellista (BAT&BEP). Mahdolliset meluntorjuntatoimet tulee esittää yksiselitteisesti.

Toiminnan aikainen melu

Toiminta sijoittuu alueelle, jossa sijaitsee vain vähän muita teollisia melulähteitä. Meluarvioinnissa tulee kiinnittää huomiota toiminnan aiheuttamaan melutason muutokseen verrattuna alueen nykyiseen ääniympäristöön. Lisäksi tarkasteluissa tulee huomioida mahdollinen pienitaajuinen melu ja tarvittaessa pienitaajuisen melun lieventämistoimet.

Toiminnan aikaisesta melusta tulee huomioida erityisesti varavoimalaitosten koekäytöt sekä mahdolliset käyttöjaksot ja niiden vaikutus alueen ääniympäristöön.

Liikenne

Arviointiohjelmassa esitetty arvio rakennusvaiheen vaatimien kuljetuksien määrästä vaikuttaa yhteysviranomaisen arvion mukaan hankkeen kokoon nähden alhaiselta. Määräarvio tulee tarkistaa arviointityön aikana. Rakentamisvaiheessa liikenteeseen aiheutuvat vaikutukset tulee arvioida arviointiselostusvaiheessa tarkemmin ja mahdolliset louhe- tai maa-aineskuljetukset alueelle ja pois alueelta on sisällytettävä arvioon riittävällä tarkkuudella.

Lisäksi arvioinnissa ja hankkeen suunnittelussa tulee huomioida Väyläviraston lausunnossa mainitut asiat.

Ilmanlaatu

Hankeen rakentaminen sijoittuu osin hyvin lähelle olemassa olevia asuinrakennuksia. YVA-selostuksessa tulee esittää tiedot rakentamisen aikaisen pölyn synnystä ja arvioidut pitoisuudet työmaan ympäristössä altistuvissa kohteissa vähintään 400 m etäisyydelle rakennuspaikan rajoista.

Varavoimaloiden aiheuttamia päästöjä ja ilmanlaatua tarkastellaan AERMOD-mallilla. Tarkastelussa käytetyt lähtötiedot päästöistä ja muista tehdyistä oletuksista tulee esittää selostuksessa selkeästi. Myös haittojen lieventämistoimet on esitettävä arviointiselostuksessa.

Ihmisten hyvinvointi, elinolot ja terveys

Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa pyritään tunnistamaan kaikki merkittävät hankkeesta aiheutuvat välittömät ja välilliset terveydelliset ja sosiaaliset vaikutukset. Arvioinnissa tarkastellaan paikallisten asukkaiden terveyden, elinolojen ja viihtyvyyden kannalta olennaisia muutoksia. Tämä tehdään selvittämällä alueen nykytila ja vertaamalla hankkeesta aiheutuvia

muutoksia alueen nykytilanteeseen. Nykytilan kuvausta tarkennetaan arviointiselostuksessa mm. asukaskyselyn, mielipiteiden ja lausuntojen perusteella.

Yhteysviranomainen pitää esitettyä arviointitapaa pääosin riittävänä. Yksityishenkilöt eivät antaneet arviointiohjelmasta mielipiteitä, joten esitetty asukaskysely tuottaa hyödyllistä tietoa arvioinnin tueksi. Koska hanke sijoittuu lähelle asutusta, tulee arvioinnin osana selvittää myös hankkeen vaikutukset alueen valoisuuteen ja keinot vähentää valon leviämistä.

Ilmastovaikutukset

Arviointiohjelmassa ei ole esitetty alustavaa arviota hankkeen ilmastovaikutusten merkittävydestä. Arviointiohjelman tietojen perusteella yhteysviranomainen arvioi, että datakeskuksen keskeisimmät haitalliset ilmastovaikutukset liittyvät etenkin rakentamiseen, mutta myös käytön aikaiseen sähkön tarpeeseen. Datakeskuksen hukkalämmön hyödyntäminen on olennaista, jotta hankkeella olisi myös myönteisiä ilmastovaikutuksia. Arviointimenettelyn aikana on selvitettävä, mikä osuus hukkalämmöstä on realistisesti mahdollista hyödyntää.

Arviointiohjelmassa ilmastovaikutusten tarkastelussa on tunnistettu hankkeen eri vaiheiden ilmastovaikutuksia kattavasti, mutta on esitetty monen arvioinnin osa-alueen olevan mahdotonta, koska hankesuunnitelmat ovat vielä epäselviä eikä hankkeesta vastaava tule olemaan vastuussa suurimmasta osasta päätöksistä. Ilmastovaikutusten merkittävyyden tunnistamiseksi arvioinnissa tulee esittää kokoluokka-arvio hankkeen rakentamis- ja toimintavaiheen sekä käytöstä poiston ilmastovaikutuksista päästölähteittäin vuositasolla. Arvion laatimiseen liittyvää epävarmuutta voi käsitellä tarkastelemalla vaihteluväliä todennäköisesti toteutuvan vähäpäästöisimmän ja korkeapäästöisimmän vaihtoehdon välillä. Lopulliseen arvioon liittyviä epävarmuustekijöitä on kuvattava sanallisesti, kuten arviointiohjelmassa on tehty.

Rakentamisvaiheen arvioinnissa on tarkasteltava louhintaan, työmaatoimintoihin, maanvastaanottoon, murskaukseen ja kuljettamiseen liittyviä kasvihuonekaasupäästöjä ja mahdollisia muita ilmastovaikutuksia. Kuljetusten kasvihuonekaasupäästöjen arviointia varten on määriteltävä keskimääräiset maa-ainesten kuljetusmatkat. Matkaoletukset on perusteltava. Vaikka kuljetusten ja henkilöliikenteen päästöt otettaisiin huomioon liikenteen vaikutusten tarkasteluissa, liikenteen ilmastovaikutukset on syytä esittää selkeyden vuoksi myös osana ilmastovaikutusten arviointia. On myös arvioitava, ovatko ne linjassa kaupungin ilmastotavoitteiden kanssa. Arvioinnissa on tuotava ilmi hiilivarastojen ja -nielujen menetys ja metsäkadon määrä. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi SYKE:n Hiilikartta -työkalun avulla (<https://hiilikartta.avoin.org/>).

Toimintavaiheen osalta on esitettävä ainakin kokoluokka-arvio IT-laitteiston ja sähkönkulutuksen kasvihuonekaasupäästöistä koko elinkaaren ajalta. Arvioinnissa tulee käyttää kansallisen päästötietokannan sähkön päästökertoimen skenaariota (https://co2data.fi/rakentaminen/#fi_id7000000778). Jäännösjakauman mukaista päästökerrointa ei tule käyttää, koska se antaa harhaanjohtavan kuvan päästöjen suuruudesta tulevina vuosikymmeninä. Sähköntuotannon päästökertoimet laskevat erittäin nopeasti kohti hiilineutraalia sähköntuotantoa. Päästöjen lieventämiskeinona voidaan esittää todennettavasti uusiutuvaa vähähiilistä sähköä, jonka vaikutus voidaan laskea keskimääräisen rinnalla. Varavoiman tarve ja sen ilmastovaikutukset koekäytön sekä normaalin toiminnan aikana on arvioitava osana tätä kokonaisuutta.

Arvioinnin lähtöoletukset ja käytettävät menetelmät tulee kuvata selostuksessa sanallisesti niin, että lukija ymmärtää yleisellä tasolla, miten vaikutukset on arvioitu ja millaisiin perusteltuihin rajauksiin laskelmat ja laadullisemmat tarkastelut perustuvat. Vaikutusten arvioinnin osatekijät ja vaikutusmekanismit on tuotava selkeästi esiin. Yhteysviranomaisen suosittelee vahvasti hyödyntämään soveltuvien osin Väyläviraston Infrarakentamisen vähähiilisyyden arviointimenetelmää (Väyläviraston ohjeita 43/2023) ja Ympäristöministeriön Rakennuksen vähähiilisyyden arviointimenetelmää (Ympäristöministeriön julkaisuja 2019:22). Lisäksi kansallisen päästökannan tietoja (CO2data.fi) suositellaan käyttämään päästölaskennan tueksi.

Hankkeen ilmastovaikutusten arvioinnin lisäksi arviointiselostuksessa tulee käsitellä hankkeen ilmastomuutoksen sopeutumisen tarpeet, ja ilmastomuutoksesta hankkeelle mahdollisesti aiheutuvat riskit.

Hankkeen suuren kokoluokan takia sen ilmastovaikutusten lieventämiseen ja myönteisten vaikutusten vahvistamiseen on kiinnitettävä arvioinnissa erityistä huomiota. Tarkasteltavia keinoja ovat muun muassa syntyvien maa- ja kiviainesmäärien hyödyntämistavat ja kuljetusten minimointi, uusiutuvan energian varaukset, varavoiman käytön minimointi, materiaalivalinnat ja kierrätettävyys elinkaaren lopussa, viherrakenteiden käyttö ja kestävä liikunnan edistäminen. Lieventämiskeinojen tehokkuutta tulee arvioida ja havainnollistaa.

YVA-menettelyn ja siihen liittyvän osallistumisen järjestäminen

Arviointiohjelmassa esitetyt osallistumisjärjestelyt ovat riittävät ja täyttävät YVA-lain vaatimukset. Ohjelmavaiheen yleisötilaisuudessa ei ollut ulkopuolisia osallistujia ja arviointiohjelmasta ei jätetty mielipiteitä. Suunniteltu asukaskysely on hyvä tapa lisätä tietoisuutta hankkeesta sekä osallistumisen mahdollisuuksia.

Arviointiohjelman laatijoiden pätevyys

Arviointiohjelmassa on kuvattu arviointiohjelman laatimiseen osallistuneet henkilöt, heidän kokemuksensa vastaavista tehtävistä sekä koulutustaustat. Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeesta vastaavalla on ollut käytössään riittävä asiantuntemus arviointiohjelman laatimiseen.

Itse arviointityö voi vaatia arvioinnin suunnittelua syvempää osaamista, ja arviointiohjelmassa esitetäänkin, että arviointityöhön osallistuvaa asiantuntijarinkiä laajennetaan arviointiselostusvaiheessa.

Arviointiselostuksessa tulee esittää sen tai erilliselvitysten laatimiseen osallistuneiden tiedot, sekä minkä osa-alueen arvioinnista henkilöt ovat vastanneet.

7 Arviointiohjelmalausunnon toimittaminen ja siitä tiedottaminen

ELY-keskus toimittaa lausuntonsa ja kopiot arviointiohjelmasta saamistaan lausunnoista ja mielipiteistä hankkeesta vastaavalle. Lausunto toimitetaan samalla tiedoksi asianomaisille viranomaisille ja mielipiteen esittäneelle taholle.

Arviointiohjelmalausunto julkaistaan viranomaisen verkkosivuilla osoitteessa www.ely-keskus.fi/kuulutukset/uusimaa ja ympäristöhallinnon verkkosivuilla <http://www.ymparisto.fi/Lohjan-palvelinkeskus-YVA>.

8 Suoritemaksu, sen määräytyminen ja maksua koskeva oikaisumahdollisuus

Suoritemaksu hankkeesta vastaavalle on 8 000 euroa.

Arviointiohjelmasta annettavasta yhteysviranomaisen lausunnosta perittävä maksu on määriteltävä tavanomaisen hankkeen mukaisesti (11–17 henkilötyöpäivää). Maksu määräytyy ELY-keskusten maksuista annetun asetuksen perusteella.

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että perittävän maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua ELY-keskuksesta kuuden kuukauden kuluessa tämän lausunnon antamispäivästä.

Linkki myyntilaskutusta koskevaan oikaisuvaatimusosoitukseen:
<https://www.keha-keskus.fi/tehtavat-ja-palvelut/oikaisuvaatimus-ja-muutoksenhaku>.

9 Sovelletut säännökset

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017) 8, 16 ja 18 §

Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017) 3 §

Valtion maksuperustelaki (150/1992) 8 §

Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristö- keskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallinto- keskuksen maksullista suoritteista vuonna 2024 (1215/2023) 2 §.

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Niklas Virkkala ja ratkaissut ylitarkastaja Annukka Engström.

Jakelu

Hankkeesta vastaava

Tiedoksi

Lausunnon antajat
Mieliapteen esittäjä

Tämä asiakirja UUELY/10162/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument UUELY/10162/2024 har godkänts elektroniskt

Engström Annukka 30.09.2024 13:28

Virkkala Niklas 30.09.2024 13:17